

povjesna pojava, ni samo oblik, već život.

Dr. D. K.

Joseph Kramp S. J.: Opfergedanke und Messliturgie. Erklärung der kirchlichen Opfergebete. 3. 1. Regensburg, Kösel-Pustet 1923. 186. To je u malom ono, što pruža Gihl u drugom dijelu svoje knjige: Das heilige Messopfer. Većina je kršćana do u najnovije doba malo što znala o sv. misi, žrtvi i o crkvenim molitvama, kojima se ta uzvišena i čista žrtva prinosi. Danas sebi krči put uvjerenje, da to bolje molimo, što smo bliži Crkvi i sv. Žrtvi. Ova knjižica tumači najprije smisao žrtve na križu i euharistijske žrtve, a onda prevodi i tumači redom sve dijelove sv. mise, te na koncu upozoruje na usku vezu liturgijske žrtve i kršćanske svetosti.

Dr. D. K.

Altchristliche Gebete, Mathias Grünewald Verlag, Mainz 1922. 207. Iz liturgijskog ugodaja današnjeg doba proizašla veoma ukusna knjižica, koja donosi jake i svježije molitve prvih kršćanskih vremena u lijepom njemačkom prijevodu. Čitajući ove jutarnje, večernje, misne, pokorničke, euharistijske i ine molitve velikih svetaca prvih kršćanskih dana osjećamo vedrinu, što ju je kršćanstvo unijelo u njihovu dušu i želimo, da bi i danas opet tako bilo.

Dr. D. K.

Dr. A. Michelitsch: Elementa Apologeticae sive theologiae fundamentalis. Ed. 2a. aucta. Graecii et Vienne 1921. Verlagsbuchhandlung »Styria« Graz Ök. 90.000.—. Kao školski kompendij vrlo zanimljiva knjiga. Po svoj prilici danas jedna od najprikladnijih za slušatelje bogoslovlja, što ih je publicirala latinština u novije doba. Na četrdeset

i jednom štampanom arku, dašto uz možda jednu četvrtinu »petita«, nastojao je poznati gradački univerzitetski profesor da praktički rješiti teški zadatak, kako bi danas trebalo napisati apologetiku, da slušatelji bogoslovlja imadu pred očima čitavu gomilu problema, što ih profesor apologetike treba da iznese pred njih, a da ne moraju da love svaku pojedinu profesorovu. — Sigurno je, da autoru treba izreći iskreno priznanje i da treba knjigu najtoplije preporučiti svakomu, koga zanima savremena apologetika. I akademski izobraženom laiku, koji čita latinski. Dobro će doći i onomu, koji poznaje klasičnoga A. Tanquerey-a (De vera religione, de Ecclesia, de Fontibus revelationis, editio XV. Desclée, Tornaci Belg. 1914.). Neke partije u Michelitsha vrlo će dobro nadopuniti neke praznine, što ih osjeća apologet u Tanquerey-a na pr. kad je govor o filozofskim dokazima za egzistenciju Božju, o mesijanskim proroštvima itd. — Prirodno je kraj univerzalnosti apologetičke građe, da autor nije mogao da potpuno svlada svako pitanje. Danas se u velikom svijetu rijetko čita, da je netko napisao potpuno obrađeno apologetiku ili apologiju. Danas se za taj ogromni posao udružuju stručnjaci na pr. Esser-Mausbach: Religion, Christentum u. Kirche (Kempten, J. Kösel, 3. Bände, II. Aufl. 1922.). Nikakvo dakle čudo, što će pojedini stručnjak (filozof, historik, etnolog itd.) moći da prigovori kojem detalju u izradivanju ovoga ili onoga pitanja, koje iz te struke mora apologet da upotrijebi u svoje svrhe. Ni Schanz, ni Weiss, ni Hettinger, ni Devivier, ni Bougaud, ni drugi nisu savršeno uspjeli. Uostalom Mi-